

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 1. Descriptio Historica.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

CAPVT III.

De Populis Gallix Transpadanæ.

HI vulgò populi Gallix Transpadanæ accensentur; *Histri*, *Carni*, *Veneti*, quos aliqui excludunt; alij ab omnibus admissi sunt *Cenomani*, *Euganei*, *Insubres*, *Orobij*, *Lepontij*, *Salassi*, *Libicij*, *Læui*, *Taurini*, & *Segusini*.

§. I. *Descriptio Historica.*NUM. I. *De Histris & Histriâ, seu Istriâ.*

NOMEN Histriæ plerique omnes ab Istro flumine deducunt, per quem Argonautæ humeris & machinis Argo nauem suam elatam in Hadriaticum deportarunt: sic *Scyllax*, *Mela* lib. 2. cap. 3. *Plinius* lib. 3. cap. 18. Veriùs *Iustinus* lib. 32. ait dictos esse Histros à fluuio ex quo concesserant ad hanc maris oram, quod etiam ait *Isidorus*. Quis porrò fuerit ille fluuius per quem Argonautæ descenderint in Hadriaticum non est facile statuere. Græculi recentiores *Aquilin* vocant, ita *Sozomenus* & *Zosimus*: *Plinius* ait nesciri quo fluuio vsi fuerint lib. 3. cap. 18. sed id contigisse, ait non procul à *Tergeste*: arbitratur *Cluuerius* Argonautas per *Sauum* progressos esse, & *Nauportum*, & ad urbem *Æmonam* *Laubach*, eam ex aquis deduxisse, & in *Timauum* detulisse. Fauet huic opinioni quòd veteres arbitrarentur *Danubium*, seu *Istrum* cuniculis in *Timauum* subire. Sunt igitur *Histri* origine *Colchi*: *Scymnus* tamen eos *Thracas* facit, alij *Celtas* quibus subscribere videtur *Cluuerius*. Vtrum autem dicti sunt *Scenic* *Histriones* ab *Histris* putat *Festus Pompeius*, negat *Liuius* lib. 7. vbi *Histrionum* nomen deducit à *Tuscâ* voce *Hister* quæ *Ludionem* sonat.

QUALITAS Histriæ: de eâ *Theodoricus* apud *Cassiod.* lib. 12. epist. 22. ait, *diuino munere grauida, vini, olei, tritici fecunditate gratulatur, & Rauennæ Campania est.* Eius *Oleæ* laudantur etiam apud *Martialem*.

FINES. *Arshâ* Fl. *Arshâ* Italix limite, & *Alpium* iugis, quæ nunc *Albia* dicuntur, aut vt habent *Tabulæ nouæ Monti della noua*,

à Iapygibus dirimitur Histria. Olim à Venetis discescebatur Timauo flumine; postea à Carnis Formione Fl. *Rizano* separata est.

N V M 2. De Carnis.

NOMEN. Carni apud Liuium *Sarni* nominantur Celtici generis, apud Orofium difertè Gallica gens. Deuicti sunt à Q. Martio Rege Consule an. Urb. Cond. 635. vt aiunt Epitomistes Liuij, & Orofius.

FINES eorum à Septentrione fuerunt Alpes, vnde dicuntur Alpina gens Floro, Orofio gens sub radice Alpium sita. Olim supra Venetos protensi erant, quando Veneti ad Timauum extensi erant, & Histris continuabantur, vt ex Strabonis lib. 5. intelligitur. Postea ergo his finibus coërciti fuere Carni; à Septentrione Ocrâ monte, hodie *Monte Cese*; ab Oriente Fl. Formione, *Rizano*; ab Occidente Fl. Tilauempto, *Taiamento*; à Meridie Hadriatici maris recessu, *mare Hadriatico*.

N V M. 3. De Venetis, seu Henetis.

NOMEN. Strabo lib. 5. saltem dubitare videtur, vtrùm non sint hi dicti à Venetis Gallis. Reliqui scriptores Polybius, Liuius, Me-la, Plinius eos ex Asiâ cum Antenore accersunt. Erât hi ex Paphlagoniâ pulsi, dictique Heneti, Regéque Pylamene ad Troiam amisso, cum Troianis quibusdam iuncti, eò appulerunt, pulsisque Euganeis eorum agri partem occuparunt; sic Liuius, sic Strabo. Polybius tamen hanc Henetorum cum Antenore commigrationem explodit. Confirmatur quòd hi apud Liuium, Polybium, Plinium semper opponantur Gallicis. Herodotus lib. 1. vocat Henetos Illyricam gentem. Item Dio Chrysof. oratione de Troiâ ait Antenorem in hac regione inuenisse Henetos. Iulianus Imp. ait eos antequam Ro. parerent dictos esse Henetos, postea vnam litteram mutatam esse. Regio dicta est *Henetia*, & *Venetia*.

QUALITAS. Quàm fuerit fertilis, & populosa Venetia arguit quòd ait Scymnius cum eam vocat *αἰσθη καρπύμων*, & habere vrbes *πεντήκοντα*. Stephanus in voce *Αδρια*, ait pecora bis hîc in anno parere, & capras eniti simul 3. aut 4. hædos, & quandoque quinque; Gallinas in die bis ouâ emittere, quòd extremum con-

firmat Plinius lib. 10. cap. 54. Emittebat quoque hæc regio equos præstantissimos, quos Veneti magnâ curâ alebant, vt ait Strabo lib. 5.

FINES. Olim Tuscos per Galliæ Cisalpinæ partem istam sparfos separabat à Venetis Fl. Athesis *l'Adice*; sed Tuscis per Gallos cicetis factus est limes Venetiæ, & Galliæ Cispadanæ Alueus Citimus Padi vulgò *il Pó d'Argenta*, quare à Propertio Eridanus *Venezus* nuncupatur. Olim etiam ab Histris separati sunt Fl. Timauo: postea Fl. Tilauempto *Taiamento* à Carnis discreti sunt, Carnis in plana deductis. Ad Addam *Addua*, quoque Fluuium olim Veneti pertinuisse perhibentur; postea vltra Veronam non sunt extensi.

N V M. 4. *De Cenomanis.*

NOMEN habent à Cenomanis Gallis, & Liuius Cænomani, Plinio Cenomanni dicuntur: perperam quidam scioli Germanos dictos esse putauerunt, quia in inscriptionibus M. Marcelli spoliorum vident cum Insubribus iunctos Germanos, sed ignorant illum Cenomanos fuisse socios pop. Ro. vt ex Polybio intelligitur; Sigonius ergo per Germanos putat intelligi Gæfatas, de quibus postea. Antequam duce Elitouio in Italiam transcenderent habitauerunt iuxta Massiliam in Volcis, vt ait Plinius lib. 3. cap. 17. postea confedere vbi Verona & Brixia, vt habet Liuius lib. 5.

FINES Cenomanorum, à Septentrione Euganei; ab Oriente Veneti; à Meridie Padus; ab Occidente Insubres.

N V M. 5. *De Euganeis.*

NOMEN. Dicti videntur quasi *εὐγενεῖς nobiles*, quia ex comitatu Herculis hîc relictî sunt cum Lepontiis, vt innuit Strabo lib. 3. cap. 10.

QUALITAS. Lanæ hinc exquisitæ, quare apud Iuuenalem pro molli sumitur, & *Euganeâ* quantumuis mollior agnâ.

FINES. A Septentrione Alpibus Rhæticiis separantur à Rhætis; ab Occidente Montium ductu qui inter lacus Verbanum & Larium excurrunt, *le lac Majeur*, & *le lac de Come*, quo à Lepontiis separantur; à Meridie Orobiis & Cenomanis contermini sunt; denique ab Oriente à Rhætis fluuiio Athesi diuiduntur.

NVM. 6. *Insubres.*

NOMEN. Polybio *Isombri* dicuntur, Plutarcho *Insombres*, & *Isombri*, Stephano *Insubares*, Straboni *Sombri* & Ἰσσοῦροι, Latinis constanter *Insubres*, vnde Liuius eques *Insuber*. Liuius lib. 5. significat eos conflatos esse ex variis gentibus, Biturigibus, Aruernis, Senonibus, Æduis, Carnutibus, Aulercis: sed cum non procul à Ticino Fl. *le Testin* vicissent Tuscos, & locum in quo confedissent appellari cognouissent *Insubrium*, eiusdem nominis cum pago Æduorum, omen sequentes loci, vno nomine se *Insubres* nominasse. Polybius lib. 2. hanc maximam gentem Gallicarum *Italicarum* nuncupat.

FINES. A *Meridie* *Læuos* habent, ab *Occidente* *Libicios*, à *Septentrione* *Orobios*, ab *Oriente*, *Cenomanos*.

NVM. 7. *De Orobis.*

NOMEN habent vt prodit *Cornelius Alexander* apud *Plinium* lib. 3. cap. 17. quòd in montibus viuerent à Græcis ὄρος & βίος. Certè *Cluuerius Bergomum* eorum urbem deriuat à Teutonicis vocibus *Berg*, hoc est *Mons*, & *Home*, id est *Domus*, quasi *Domicilium in Monte*. *Cato* apud *Plinium* fatetur se nescire. Non fuerunt autem *Insubres*, quia *Liuius* lib. 33. *Comenses* ab *Insubribus* distinguit.

FINES. A *Septentrione* *Lepontiis* & *Euganeis* contermini sunt; ab *Oriente* iisdem *Euganeis*; ab *Occidente* prædictis *Lepontiis*; à *Meridie* denique *Insubribus*.

NVM. 8. *De Lepontiis.*

NOMEN. Sic dicti sunt teste *Plinio* lib. 3. cap. 20. quòd ex comitibus *Herculis* hic relictis essent, à Græcâ voce λιπειν, vel λέπειν; obsistit tamen quod apud *Strabonem* Ληπόντιοι scribuntur, qui & perperam eos *Rhætis* admiscet. *Cato* eos *Tauriscæ* gentis arbitratur. *Cæsar* ait ex iis nasci *Rhenum*: malè *Marcell.* lib. 15. *Rhenum* per eorum agrum decurrere tradit.

FINES. Diuiduntur à *Septentrione* à *Sedunis* & *Rhætis*, ab *Occidente* *Salassis*, à *Meridie* *Libiciis*, ab *Oriente* *Euganeis*.

N V M. 9. De Salassis.

ORIGO. Galli origine fuerunt, vt ex Obsequente, & Orofio liquet, sed hos Cato apud Plinium lib. 3. cap. 20. ait Tauriscæ gentis fuisse. Gens Inalpina vulgò ab Historicis dicitur. Strabo lib. 4 ait Salassos habitasse in valle quam Fl. Duria eluit, & hoc vsos esse ad eluendum aurum, quo regio abundabat. Ab Appio Claudio Consule domiti sunt, non sine cæde & clade Romanorum, ait Florus. Anno V. C. 610. post centum annos rebellant, inquit Dio, sub Augusto, & à Valerio Mesallâ deuicti sunt. Sed cùm post decennium ab eodem Augusto defecissent, per Terentium Varronem, vt habet Dio lib. 53. penitus excisa gens, venditi 36. millia, præter 8. millia armatorum qui conscisi sunt, agerque eorum Prætorianis cohortibus concessus est.

FINES. *A Septentrione* habent Veragros & Sedunos, *ab Occidente* Centrones, *à Meridie* Ideonni regnum, *ab Oriente* Lepontios.

N V M. 10. De Libicis.

NOMEN & ORIGO. *Libici* apud Plinium & Ptolemæum nominantur, apud Liuium *Libicij*, itémque *Libui*, & *Lebui*, Polybio *Lebecij* dicuntur. Orti sunt teste Liuius lib. 5. ex Saluis; Plinius ex Saliis eos accersit, & Vercellas eorum urbem tradit fuisse lib. 3. cap. 17. Liuius scribit eos ad Ticinum Fl. confedisse, & eorum sæpe meminit vt lib. 21. & 33.

FINES. *ab occasu* separantur Orgo Fl. Orco à Taurinis; *à Septentrione* Alpium radicibus à Salassis, & Lepontis diuiduntur; *ab ortu* Guniâ Fl. *la Gogna* à Læuis; denique *à Meridie* Padus Fl. *le Pô*, eos à Liguribus dispescit.

N V M. 11. De Læuis & Mariscis.

NOMEN & ORIGO. Apud Polybium Læi dicuntur, & Λæοι, suntque origine Galli: at Liuius & Plinius eos Ligures esse contendunt; conciliari possunt omnes, quia Ligures gentem esse Gallicam certissimum est.

Iis iuncti fuerunt MARISCI qui quondam ab illis discreti demum in gentem vnã coaluerunt, & Marisci inferiores perdidere

nomen. Certè Plinius lib. 3. cap. 17. ait Læuos & Mariscos Ticinum urbem, *Pauie*, condidisse.

FINES Diuiduntur *ab Oriente* Guniâ Fl. *la Gogna* à Libiciis; à *Meridi* Pado à Liguribus; *ab ortu* Lambro *Lambro*, vel *di Monza* à Cenomanis; à *Septentrione* ab Insubribus.

N V M. 12. *De Taurinis.*

NOMEN & ORIGO. Nomen traxisse videntur à voce Celtica *Taur*, quâ significari Alpes suprâ inuimus, vnde omnes populos Inalpinos contendit olim dictos esse Tauriscos Cluuerius in suo Illyrico. Certè apud Stephanum nostri hi Taurini, Taurisci nominantur, apud Eratosthenem Teurisci. Ligustici generis eos faciunt Lilius lib. 21. Strabo lib. 4. Plinius lib. 3. cap. 5. sed Polybius eos gentibus Illyricis accenset lib. 2. & 3.

FINES. Orgo Fl. *Orco* separantur *ab Oriente* à Libiciis, item & Pado à Liguribus, vt à *Meridi*; à *Septentrione*, & *Occidente* à Segusinis.

N V M. 13. *De Segusinis, seu de Regnis Cotij, & Ideonni Regulorum.*

COTIVS princeps, seu COTTIVS fretus latebris suis, & asperitate locorum deuictis Gallis libertate vsus est, neque paruit Romanis; donec deposito timore, & delinitus ab Octauiano in eius amicitiam receptus est, viamque strauit Gallis & Romanis per opportunam, vt intelligimus ex lib. 15. Ammiani Marcellini. Sed quando Rex appellatus est? Auctor Collectanearum historiarum apud Cluuerium, ait Olymp. 105. an. 4. à Claudio Imperatore M. Iulio Cotio, paternum Imperium adauctum esse, & tum Regem primò appellatum esse. Demum sub Nerone mortuo Cotio siue eodem, seu eius filio in formulam prouinciæ tractus ille redactus est, vt tradunt Suetonius, Sexi. Aurelius Victor & alij.

Fines autem eius Regni extendebantur à Segusione *suse* ad Ramam *Rame* oppidum, & à Vesulo monte, *Viso*, ad Ocelum, *Efilles*.

IDEONNI regnum coniungit Strabo cum Regno Cotij: certè per vtrumque Segusinos populos spargunt plerique. Quidam etiam Centrones populos eò referunt, quorum caput Tarentasia

Moustier en Tarentaise. Cluuius putat hoc regnum restrictum fuisse monte *Cenisio le mont Cenis*, & minore *S. Bernardi le petit S. Bernard*, cui subscribimus. Ouidius lib. 1. de Ponto Eleg. 7. scribens ad Vestalem quem facit oriundum à Regibus huius ditionis, vocat illud regnum **DONNI**.

§. 2. *Geographica descriptio populorum Gallie Transpadanae.*

NVM. 1. *Histri hodie*, la pluspart de l'Histrie, & vne petite partie du Frioul.

VRBES HISTRIÆ.

ÆGIDA oppidum ciuium Ro. *Cabo d' Istria*; in Insulâ posita, sic dicta ab Ægide Palladis, vt habet nobilis inscriptio, reparata à Iustino filio Iustiniani Imperatoris, vnde dicta Iustinopolis, vt eadem testatur inscriptio.

Parenticum: *Parento*, cuius incolæ Parentini.

POLA postea Pietas Iulia dicta, à Colchis habitata, & eorum opus; dicta à voce Colchicâ *Polis*, quæ exulem sonat, quia hi re infectâ ad Æxam redire veriti, hîc sibi exilium indixerunt. Sita est ait Strabo in sinu portuoso continente multas Insulas frugiferas, subducendis nauibus opportunas quas Pullarias postea dicemus: hodie nomen retinet *Pola*. Ab eâ quoque nomen habuit Promontorium Polaticum: hodie *Punta di Promontoré*.

Nefactium: *Castel nouo*, cuius meminit Liuius lib. 41. vbi oppugnatio vrbis describitur.

Piquentum, *Piguento*, oppidum in Mediterraneis Ptolemæo.

FLV-
VII
HIS-
TRIÆ. { ARSIA: Fl. *Arsa*, Italiae limes Plinio & aliis; apud Lycophronem videtur Diferum nuncupari, ad quem malè collocat Polam.
Formio: *Rhezano*, Carnorum Histrorumque terminus.

INSV-
LÆ { ABSYRTIDES: cuius incolæ Absyrtenses, vbi Medea fratrem suum dicitur interemisse. Apollonius videtur eas Brigeidas appellare à Brigis populis eas incolentibus. In his Colchi urbem condidere nomine Absorim: Ptolemæus vnicam facit Insulam Absorum, in quâ locat duas vrbes Crexam, seu Crespam, & Absorim.